

KAZIMIERZ SZEWCZYK

ETYKA I DEONTOLOGIA LEKARSKA W ZAKŁADZIE FILOZOFII AM W ŁODZI

INFORMACJA WSTĘPNA

1. Zajęcia z *Etyki i deontologii lekarskiej* realizowane są w semestrze letnim na III roku Wydziału Lekarskiego i na II roku Wydziału Stomatologicznego, w wymiarze 30 godzin ćwiczeń i tyłuż godzin wykładów, podzielonych na 2 godz. ćwiczeń i 2 godz. wykładów tygodniowo.

2. Warunkiem zaliczenia przedmiotu *Etyka i deontologia lekarska* jest egzamin ustny; przyjmują go w wyznaczonym uprzednio terminie wszyscy nauczyciele akademicy Zakładu Filozofii.

3. Tematy egzaminacyjne obejmują wiedzę teoretyczną przekazywaną na wykładach i ćwiczeniach i są podawane do wiadomości studentów w tygodniu poprzedzającym zaliczanie ćwiczeń.

4. Warunkiem dopuszczenia do egzaminu jest zaliczenie ćwiczeń w semestrze poprzedzającym sesję egzaminacyjną. Obecność na ćwiczeniach jest obowiązkowa.

5. Podstawą zaliczenia ćwiczeń jest aktywny w nich udział i wykazanie się zadowalającymi wiadomościami wyniesionymi z ćwiczeń i wykładów.

6. Studenci wykazujący się na ćwiczeniach szczególną aktywnością i wiedzą mogą być zwolnieni z egzaminu z oceną bardzo dobrą.

7. Podstawowym podręcznikiem dla omawianego przedmiotu jest skrypt: Kazimierz Szewczyk: *Etyka i deontologia lekarska*. Wydawnictwa AM w Łodzi, Łódź 1990 r. Zawiera on materiały do ćwiczeń, najważniejsze dokumenty deontologii lekarskiej i stomatologicznej oraz obszernie — liczące 68 stron — wprowadzenie w problematykę wykładów.

WPROWADZENIE

Zasadniczym celem *ćwiczeń z Etyki i deontologii lekarskiej* jest kształtowanie u studentów wrażliwości moralnej, nieodzownej do etycznie słusznego rozstrzygnięcia wielu trudnych dylematów moralnych związanych z wykonywaniem zawo-

du lekarza. Podstawową metodą służącą realizacji owego celu jest, dokonywana przez uczestników zajęć, wielostronna analiza (dyskusja) etyczna przykładów zaczerpniętych w przeważającej swej części z praktyki lekarskiej.

Drugim bardzo ważnym zadaniem omawianych ćwiczeń jest przekazanie słuchaczom podstaw wiedzy z zakresu zawodowej etyki lekarskiej, a także — choć w dużo mniejszym stopniu — z dziedziny ogólnoludzkiej etyki normatywnej. Temu ostatniemu cząstkowemu zagadnieniu poświęcone są bowiem przede wszystkim *wykłady z Etyki i deontologii lekarskiej*. Nawiązują one do wykładów z *Filozofii* i tworzą teoretyczno-filozoficzne zaplecze ćwiczeń z *Etyki i deontologii lekarskiej*. Uzyskana na wykładach i ćwiczeniach podstawowa wiedza etyczna stanowi konieczny warunek racjonalnego uzasadniania własnych wyborów moralnych, przez co czyni je — pospołu z wrażliwością moralną i doświadczeniem nabywanym podczas dalszych studiów i pracy zawodowej — wyborami rozsądnymi, świadomymi i odpowiedzialnymi.

PROGRAM ĆWICZEŃ

1. *Wprowadzenie do etyki lekarskiej*. Charakterystyka „człowieka mądrego”. Pojęcie nakazu lekarskiego i nakazu moralnego. Stosunek etyki lekarskiej do etyki ogólnoludzkiej.

2. *Podstawowe stanowiska etyczne*. Absolutyzm i konwencjonalizm. Elementy absolutyzmu i konwencjonalizmu w etyce lekarskiej.

3. *Pojęcie godności*. Godność własna (indywidualna) i godność społeczna (zawodowa). Godność jako człowieczeństwo. Godność lekarza i godność pacjenta. Relacje między różnymi typami godności.

4. *Pacjent jako osoba*. Etyka zgody. Moralny aspekt wolnego wyboru lekarza przez pacjenta. Moralne problemy informowania chorego (umiejętna, właściwa i rzetelna informacja).

5. *Zasada całości*. Somatyczna, rozszerzona i społeczna zasada całości. Dobro indywidualne (własne) i społeczne (wspólne).

6. *Narodziny*. Moralne problemy związane z przerywaniem ciąży i z opieką nad dziećmi nieuleczalnie chorymi. Zasada potencjalności i problem "kryterium człowieczeństwa". Zasada podwójnego skutku.

7. *Moralne problemy śmierci i umierania*. Problem informowania pacjenta o niepomyślnym rokowaniu. Nakaz lekarski a paliatywna opieka nad umierającym. Problem eutanazji — eutanazja bierna i czynna. Zaniechanie leczenia a eutanazja. Stosunek lekarzy do własnej śmierci.

8. *Moralne problemy związane z transplantacją narządów*. Zagadnienie definicji i kryteriów śmierci. Przeszczepienie narządów parzystych ze zwłok, czy od żyjącego dawcy. Zorganizowane dawanie, a zorganizowane pobieranie narządów do transplantacji.

9. *Eksperyment medyczny*. Prawda a dobro w medycynie. Typy eksperymentów medycznych. Eksperymenty na dzieciach, eksperyment i etyka zgody.

10. *Moralne problemy sytuacji wyboru.* Pacjent i ograniczone możliwości lecznicze. Problem zakresu odpowiedzialności moralnej lekarza. Kryteria selekcji pacjentów — problem "loterii ludzkiej".

11. *Zagadnienia moralne związane z organizacją służby zdrowia.* Problem priorytetów w medycynie. Zadania współczesnej medycyny — ich maksymalistyczne i minimalistyczne ujęcie. "Pacjent danych pomiarowych".

11. a. *Zagadnienia moralne związane z organizacją służby zdrowia.* Współczesna stomatologia a maksymalistyczne i minimalistyczne ujęcie zasad medycyny. Problem miejsca stomatologii w całości medycyny. Priorytety w stomatologii.

12. *Analiza dokumentów deontologii lekarskiej.*

12.a. *Analiza kodeksów deontologii lekarsko-stomatologicznej.*

13. *Etyczna analiza wybranych przykładów z praktyki lekarskiej.*

13.a. *Etyczna analiza wybranych przykładów z praktyki stomatologicznej.*

14. *Ćwiczenia przeznaczone na dyskusję zagadnień etycznych budzących szczególne zainteresowanie studentów.*

15. *Podsumowanie ćwiczeń.* Modele etyki lekarskiej.

Program wykładów

1. *Moralność i etyka.* Problemy definicyjne. Etyka i filozofia. Ważniejsze podziały etyki normatywnej. Etyka zawodowa i jej stosunek do normatywnej etyki ogólnoludzkiej.

2. *Problem postępu moralnego ludzkości.* Cywilizacja strachu i cywilizacja wstydu. Moralność permissywna i restryktywna. Globalizacja moralności.

3. *Filozofia grecka.* Narodziny i ewolucja metafizycznego modelu bytu.

4. *Myśl etyczna starożytnej Grecji i jej związki z ówczesną filozofią.* Okres przedsokratyczny i Sokrates. Okres posokratyczny — Platon, Arystoteles, Epikur.

5. *Metafizyczny model bytu w filozofii chrześcijańskiej.* Św. Augustyn — nawiązywanie do tradycji platońskiej. Św. Tomasz — nawiązanie do filozofii Arystotelesa.

6. *Etyka tomizmu egzystencjalnego.*

7. *Myśl etyczna polskiego personalizmu katolickiego.* Etyka w ujęciu tomizmu, personalizmu i koncepcji prawa naturalnego — analiza porównawcza.

8. *Destrukcyjna metafizyczny model bytu.* Sceptycyzm Kartezjański. Kanta niemetafizyczny model bytu.

9. *Kanta autonomiczna etyka obowiązku.*

10. *Utylitaryzm hedonistyczny Johna Stuarta Milla.*

11. *Alberta Schweitzera etyka czci dla życia.*

12. *Etyka ekologiczna.* Wprowadzenie do teorii systemów. Przyroda jako wartość. Medycyna kartezjańska (redukcjonistyczna) a "nowa medycyna Hipokratesowa" — próba moralnej analizy. Ekologizm we współczesnej medycynie.

13. *Człowiek wobec śmierci* — ewolucja postaw.

14. *Człowiek wobec śmierci* — stan współczesny.

15. *Podsumowanie wykładów.* Problem konieczności bądź przygodności zła we wszechświecie.